

Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького
Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies

ISSN 2518–7554 print
ISSN 2518–1327 online

<http://nvlvet.com.ua/>

УДК 619:616.311.2:619:616.08:616.7

Лікування собак за хвороб пародонта

Н.М. Хомин, А.Р. Мисак, І.І. Іглицький, В.В. Прицак, Н.В. Семанюк
nadiakhomyn@ukr.net

*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
вул. Пекарська, 50, Львів, 79010, Україна*

Згідно літературних даних хвороби пародонта складають найбільшу групу захворювань ротової порожнини у собак. Вони є однією з основних причин втрати зубів, зниження функціональних можливостей зубощелепної системи, виникнення деформацій, формування хронічних вогнищ поза ротовою порожниною, сенсibiliзації організму та розвитку різних соматичних захворювань. Питанню вивчення пародонтопатій у собак та розробці методів лікування хворих тварин, як найбільш важливих і складних проблем у ветеринарній стоматології присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Загалом лікування стоматологічно хворих собак проводять за принципом індивідуального підходу до тварини з урахуванням даних загального та стоматологічного статусу. Лікування має бути комплексним, тобто полягати в усуненні основної причини виникнення хвороби та проведенні її лікування, зняття зубного каменя, іригації слизової оболонки ротової порожнини та ясен антисептичними препаратами і висушування марлевими тампонами ураженої ділянки з подальшим проведенням лікування безпосередньо хвороб пародонта.

З метою лікування собак за хвороб пародонту запального характеру використовують препарати, які мають бактеріостатичні та протизапальні властивості, фізіотерапевтичні процедури, електрофорез 1%-ного розчину діоксиду на ясна і вітамінно-мінеральну добавку «Dogmix», засоби протинабрякової, склерозуючої дії, кератопластичні препарати у вигляді апликацій, вакуум-дренування кореневих каналів і периапікального вогнища, закритий і відкритий кюретаж, що сприяє прискоренню репаративної регенерації ділянки ураження та скороченню періоду лікування.

Однак питання розробки і впровадження у практику ветеринарної медицини нових ефективних методів і засобів санації ротової порожнини тварин та лікування собак за пародонтопатій залишається актуальним.

Ключові слова: собаки, зуби, гінгівіти, пародонтити, періодонтити, іригація, ветеринарна стоматологія, пародонтопатії, препарати, санація.

Лечение собак при заболеваниях пародонта

Н.М. Хомин, А.Р. Мисак, И.И. Иглицкий, В.В. Прицак, Н.В. Семанюк
nadiakhomyn@ukr.net

*Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого,
ул. Пекарская, 50, г. Львов, 79010, Украина*

Согласно литературным данным болезни пародонта составляют самую большую группу болезней ротовой полости у собак. Они являются одной из основных причин потери зубов, снижения функциональных возможностей зубочелюстной системы, возникновения деформаций, формирования хронических очагов вне полостью рта, сенсibilизации организма и развития различных соматических заболеваний. Вопросу изучения пародонтопатий у собак и разработке методов лечения больных животных, как наиболее важных и сложных проблем в ветеринарной стоматологии посвящены работы многих отечественных и зарубежных ученых. В общем лечение стоматологически больных собак проводят по принципу индивидуального подхода к животному с учетом данных общего и стоматологического статуса. Лечение должно быть комплексным, то есть заключаться в устранении основной причины возникновения болезни и проведении ее лечения, знятия зубного камня, иригаации слизистой оболочки ротовой полости и десен антисептическими препаратами и висушивания марлевыми тампонами.

Citation:

KhomyN, N.M., Mysak, A.R., Iglitskej, I.I., Pritsak, V.V., Semeniuk, N.V. (2017). Treatment of dogs for periodontal diseases. *Scientific Messenger LNUVMB*, 19(82), 170–174.

ми тампонами пораженного участка с последующим проведением лечения непосредственно болезней пародонта.

С целью лечения собак при болезнях пародонта воспалительного характера используют препараты, обладающие бактериостатическими и противовоспалительными свойствами, физиотерапевтические процедуры, электрофорез 1% -ного раствора диоксида на десны и витаминно-минеральную добавку «Dogmix», средства противоотечного, склерозирующего действия, кератопластические препараты в виде аппликаций, вакуум-дренирование корневых каналов и периапикального очага, закрытый и открытый кюретаж, что способствует ускорению репаративной регенерации участка поражения и сокращению периода лечения.

Однако вопрос разработки и внедрения в практику ветеринарной медицины новых эффективных методов и средств санации ротовой полости животных и лечения собак с пародонтопатиями остается актуальным.

Ключевые слова: собаки, зубы, гингивит, пародонтит, периодонтит, орошение, ветеринарная стоматология, пародонтопатии, препараты, санация.

Treatment of dogs for periodontal diseases

N.M. Khomyn, A.R. Mysak, I.I. Iglitskej, V.V. Pritsak, N.V. Semeniuk
nadiakhomyn@ukr.net

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv, 79010, Ukraine

According to literary data, periodontal disease is the largest group of oral diseases in dogs. They are one of the main causes of teeth loss, reduction of functional capabilities of the tooth-jaw system, the emergence of deformation, the formation of chronic foci beyond the oral cavity, sensitization of the body and the development of various somatic diseases. The issue of the study of parodontopathy in dogs and the development of treatment methods for sick animals, as the most important and complex problems in veterinary dentistry, are devoted to the work of many domestic and foreign scientists. In general, the treatment of dental dogs is based on the principle of an individual approach to the animal, taking into account general and dental status data. Treatment should be comprehensive, that is, to eliminate the main cause of the disease and its treatment, tartar removal irrigation of the mucous membrane of the oral cavity and gums with antiseptic drugs and drying with gauze swabs of the affected area, followed by the treatment of periodontal disease.

In order to treat dogs for inflammatory periodontal disease, drugs are used, which have bacteriostatic and anti-inflammatory properties, physiotherapeutic procedures, electrophoresis of 1% solution of dioxidine on gums and vitamin-mineral supplement «Dogmix», means of anti-edible, sclerosing effect, keratoplastic preparations in the form of applications, vacuum drainage of root canals and periapical center, closed and open curettage, which helps to accelerate the reparative regeneration of the affected area and reduce the period of treatment.

However, the development and implementation of new effective methods and means of sanitation of the oral cavity of animals and treatment of dogs for periodontal disease in the practice of veterinary medicine remains relevant.

Key words: dogs, teeth, gingivitis, periodontitis, periodontitis, irrigation, veterinary stomatology, periodontal disease, preparations, sanitation.

Вступ

Відомо, що патологічні процеси, які локалізуються в ротовій порожнині собак становлять майже 24% випадків від загальної кількості незаразних хвороб дрібних тварин (Holmstrom, 2000; Frolov, 2003). Здебільшого захворювання супроводжуються складними і глибокими порушеннями на морфологічному рівні та системними змінами біохімічних, імунологічних, ендокринних реакцій. За відсутності своєчасного ефективного лікування стоматологічно хворих собак розвиваються незворотні зміни в зубній системі тварин (Petrenko, 1998; Nimand and Suter, 2004).

Питанню вивчення стоматологічних хвороб, зокрема пародонтопатій (гингивіт, пародонтит, періодонтит) у собак та розробці методів лікування хворих тварин, як найбільш важливих і складних проблем у ветеринарній стоматології присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених (Danilevskij and Borisenko, 2000; Anthony, 2000; Wiggs, 2003; Sarbash and Synyahov'ska, 2005; П'ніт'куу and Arseyenko, 2006).

Загалом лікування стоматологічно хворих собак проводять за принципом індивідуального підходу до тварини з урахуванням даних загального та стомато-

логічного статусу. Воно має бути комплексним, тобто полягати в усуненні основної причини виникнення хвороби та проведенні її лікування, в обов'язковому включенні таких маніпуляцій як зняття зубного каменя, іригація слизової оболонки ротової порожнини та ясен антисептичними препаратами і висушування марлевими тампонами ураженої ділянки з подальшим проведенням лікування безпосередньо хвороб пародонта (Frolov, 2003).

Для іригації ротової порожнини рекомендують відвари та настої ромашки лікарської, календули, кореню алтея лікарського, кори дуба та інших лікарських рослин, які проявляють протизапальну та бактерицидну дію (Mjuller, 2004), а також рослинні препарати «Стоматофіт®» і «Стоматофіт А®» (Anisimova and Nagaeva, 2010). Як дезинфікуючі речовини застосовують 0,002% розчин фурациліну, 3% розчин борної кислоти, 0,05% розчин хлоргексидину біглоконату, йод-гліцерин тощо (Mjuller, 2004).

З метою лікування захворювань пародонта запального характеру використовують препарати, які мають бактериостатичні та протизапальні властивості, прискорюють репаративну регенерацію ділянки ураження, володіють протизапальною і місцево анестезуючою дією («Куріозин») (Grudjanov, 2004), інгібують чин-

ник активізації тромбоцитів і фосфоліпази, скорочують період лікування («Танакан») (Pavelko and Herelyuk, 2004).

При виборі антибіотиків для лікування стоматологічних захворювань необхідно враховувати тинкторіальні властивості мікроорганізмів, здатність антибіотика накопичуватись у тканинах пародонту, розподіл патогенних агентів у пародонті тощо (Grudjanov, 2004; Frolov et al., 2006). Обґрунтовано застосування нестероїдних препаратів (мефенамінату натрію, індометацину, бутадіону) (Frolov et al., 2006).

За зниження імунобіологічної реактивності організму стоматологічно хворим собакам застосовують препарати (циклоферон, імудон), які нормалізують неспецифічну резистентність, гуморальну і клітинно-опосередковану відповідь та корегують неспецифічні імунні реакції місцевого захисту (Frolov et al., 2006).

Комплексне лікування собак за хронічного катарального гінгівіту включає антибактеріальну терапію, нормалізацію мікроциркуляторних порушень в тканинах пародонту, стимуляцію місцевого імунітету та регенеративних процесів (Frolov et al., 2006).

Обґрунтована доцільність застосування в стоматологічній практиці для лікування гінгівіту протимікробних засобів широкого спектру дії (антисептики, ферменти, фунгіцидні препарати) (Plahtij, 2002).

Важливе значення при проведенні місцевої терапії має вибір методу доставки лікарської речовини у вогнище запалення в пародонті, який залежить від особливостей перебігу хвороби, фармакодинаміки і фармакокінетики лікарських засобів, а також загального стану організму (Vareg et al., 2002). Зокрема, малоефективними є антибактеріальні полоскання та іригації, оскільки спостерігається швидке вимивання лікувального розчину із зубоясневої кишені.

Найбільш ефективним для місцевого паліативного лікування тварин з пародонтопатіями є застосування іммобілізованих лікарських препаратів пролонгованої дії (Vasil'eva, 2009).

За хронічного катарального гінгівіту пропонують застосовувати фізіотерапевтичні процедури, які в пародонті покращують крово- і лімфообіг, трофіку та обмін речовин, пригнічують ріст грануляцій у пародонтальних кишнях, зменшують запальні та застійні явища, підвищують активність елементів сполучної тканини та прискорюють процес регенерації тканин (Bezrukova, 2000).

Хороші результати отримано від застосування при лікуванні хворих на хронічний катаральний гінгівіт антисептичних препаратів. Здебільшого це органічні сполуки, які проявляють як бактерицидну, так і протизапальну дію (Grudjanov, 2004).

Найчастіше серед малотоксичних антисептиків у практичній стоматології використовують хлоргексидин, який виявляє бактерицидну дію щодо грампозитивних і грамнегативних мікроорганізмів, мікробних спор, вірусів, найпростіших і грибів (Anisimova and Nagaeva, 2010).

Доведена патогенетична обґрунтованість включення в комплексну терапію катарального гінгівіту ксидифону, який має здатність коректувати порушення в системі АОЗ (Porygina, 2005), діоксидину – анти-

бактеріального препарату широкого спектру дії (Sokolov et al., 2010), йодидцирину, який належить до групи антисептичних препаратів (Koziy and Patselya, 2009), антисептика «Декасан» (Holmstrom, 2000), який відноситься до фунгіцидних, вірусцидних і антимікробних препаратів.

Встановлено, що застосування для лікування собак за хронічного катарального гінгівіту електрофорезу 1%-ного розчину діоксидину на ясна і вітамінно-мінеральної добавки «Dogmix» приводить до скорочення тривалості лікування тварин, зниження здатності мікроорганізмів зубоясневої ділянки утворювати ББП високої щільності і нормалізує імунітет і антиоксидантний захист ротової порожнини (Semanyuk, 2015).

Лікування собак, хворих на катаральний гінгівіт передбачає застосування засобів протинабрякової дії (поліменерол, мараславін, 3%-ний розчин сульфату міді) з подальшим нанесенням на ясна 3%-ного розчину перекису водню, а також кератопластичних препаратів у вигляді аплікацій (масло обліпихи і шипшини, каратолін, фітодент) (Danilevskij and Borisenko, 2000).

Як засоби патогенетичної терапії використовують інгібітори ферментів, зокрема гепарин у вигляді розчину для електрофореза або мазі для аплікацій; трасилол і контрикал – для аплікацій і електрофореза (Porygina, 2005).

Лікування тварин за гіпертрофічного гінгівіту (набрякова форма) проводять шляхом застосування засобів склерозуючої терапії (3%-ний розчин сульфату міді, йодиду калія, мараславін тощо). Хороший ефект дає глибока склеротизація – ін'єкції у верхню ясневих сосочків склерозуючих речовинів (10%-ного розчину перекису водню) (Frolov et al., 2006).

За фіброзної форми гіпертрофічного гінгівіту в міжзубні сосочки вводять лідазу або проводять хірургічне висікання гіпертрофованих ясен; використовують масаж, електрофорез гепарина, точкову діатермокоагуляцію ясневих сосочків (Frolov et al., 2006).

Для загального лікування тварин за усіх форм гінгівіту при супутніх захворюваннях печінки і шлунково-кишкового тракту призначають вітаміни (вітамін РР, вітаміни групи В), а також десенсибілізуючі і протизапальні препарати поєднано з гормонами. Хороші результати отримані при лікуванні тварин за різних форм гінгівіту шляхом проведення біогенної стимуляції (екстракт алое, ФіБС, склоподібне тіло) (Frolov, 2009).

Комплексне лікування хронічного генералізованого пародонтиту у стадії ремісії проводять з використанням методів закритого і відкритого кюретажу; за вираженої деструкції кісткової тканини ефективним є застосування кальційвмісного остеоіндуктивного препарату «Osteoinductal» (Burdina, 2004), а у старих пацієнтів – імуномодулюючого засобу-гелю «Віросан» (Gengler, 2003).

Лікування хронічного пародонтиту у стадії середньої тяжкості більш тривале. На першому етапі проводять видалення відкладень на зубах та їх шліфування. Призначають нестероїдні протизапальні засоби, а за ознак супутнього гінгівіту – глюкокортикоїди.

Застосовують також антибактеріальні препарати (місцево та внутрішньо) і призначають Метронідазол (Plahitj, 2002).

У комплексному експериментальному лікуванні хворих на гострий гнійний та загострений хронічний верхівковий періодонтит собак після іригації з ендодонтичного шприця 0,05% р-ном хлоргексидину біглюконату та розкриття апікального отвіру рекомендують поєднане застосування дозованого вакууму (вакуум-дренування кореневих каналів і периапікального вогнища) і суспензії, яку замішують *ex tempore* з порошку (лінкоміцину гідрохлорид 2,5 г, метронідазол 2,5 г, фуразолідон 0,5 г.) і невеликої кількості димексиду (Kotelevs'ka, 2005).

Отже, в арсеналі практикуючого лікаря-стоматолога гуманної медицини є широкий спектр препаратів для лікування захворювань пародонту запального характеру, тоді як у ветеринарній стоматології ці методи лікування ще не знайшли широкого застосування.

Тому питання розробки і впровадження у практику ветеринарної медицини нових ефективних методів і засобів санації ротової порожнини тварин та лікування стоматологічно хворих собак залишається актуальним.

Висновки

1. Серед стоматологічних та інших незаразних хвороб собак досить поширені захворювання пародонту запального характеру.

2. У ветеринарній стоматологічній практиці для комплексного лікування собак за пародонтопатій застосовують препарати місцевої та загальної дії, які впливають як на окремі ланки патогенезу хвороби, так і на організм тварин у цілому.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження будуть полягати у розробці тактики та ефективних методів лікування собак за гінгівіту і патодонтиту різного генезу.

Бібліографічні посилання

Anisimova, I.V., Nagaeva, M.O. (2010). Klinicheskoe i laboratornoe obosnovanie mestnogo primeneniya rastitel'nyh preparatov «Stomatofit[®]» i «Stomatofit A[®]» v kompleksnom lechenii zabojevanij slizistoj obolochki rta. Institut stomatologii.1, 3–7 (in Russian).

Grudjanov, A.I. (2004). Antimikrobnaja i protivovospalitel'naja terapija v parodontologii. M., Akvarium (in Russian).

Barer, G.M., Solov'eva, O.V., Janushevich, O.O. (2002). Sistemy lokal'noj dostavki lekarstv v lechenii gingivita: obzor literatury. Parodontologija. 3, 23–28 (in Russian).

Bezrukova, I.V. (2000). Mikrobiologicheskie i immunologicheskie aspekty jetiopatogeneza bystroprogressirujushhego gingivita (obzor literatury). Parodontologija. 3, 3–8 (in Russian).

Nimand, H.G., Suter, G.B. (2004). Bolezni sobak. M.: Akvarium Print (in Russian).

Frolov, V.V. (2003). Bolezni zubov i polosti rta u sobak. M.: Akvarium Buk (in Russian).

Burdina, G.A. (2004). Kompleksnoe lechenie hronicheskogo generalizovannogo gingivita srednej stupeni s primeneniem kal'cijsoderzhashhego preparata Osteoinduktal: avtoref. dis. na soiskanie nauch. stepeni kand. med. nauk: spec. 14.01.22. Stomatologija. Voronezh, 18 (in Russian).

Vasil'eva, M.B. (2009). Vospalitel'nye zabojevanija parodonta u sobak: avtoref. dis. na soiskanie nauch.stepeni kand.vet.nauk: spec. 16.00.05. Veterinarnaja hirurgija. Sankt-Peterburg (in Russian).

Gengler, U. (2003). Veterinarnaja klinicheskaja stomatologija. M.:«Praktik» (in Russian).

Danilevskij, N.F., Borisenko, A.V. (2000). Zabojevanija parodonta. K.: Zdorov'ja (in Russian).

Pl'nits'kyj, M.H., Arseyenko, D.V. (2006). Poshyrenist' khvorob parodonta u sobak. Visnyk Bilotserkiv. derzh. ahrar. un-tu. 41, 55–61 (in Ukrainian).

Kozij, V.I., Patselya, I.O. (2009). Porivnyal'na efektyvnist' riznykh metodiv likuvannya sobak iz zakhvoryuvannyamy parodonta. Naukovyy visnyk veterynarnoyi medytsyny. Zb. nauk. prats'. Bila Tserkva. 62, 30–33 (in Ukrainian).

Kotelevs'ka, N.V. (2005). Likuvannya khvorykh na hostryy hniynyy ta zahostrenyy khronichnyy verkhivkovyy periodontyt z vykorystannyam dozovanoho vakuumu: avtoref. dys. na zdobuttya nauk.stupenya kand.vet.nauk: spets.14.01.22. Stomatolohiya. Poltava, 20 (in Ukrainian).

Pavelko, N.M. Herelyuk, V.I. (2004). Zastosuvannya preparatu «Tanakan» u likuvanni zakhvoryuvan' parodontu. Materialy II (IX) zyzdu Asotsiatsiyi stomatolohiv Ukrayiny. Kyiv, 257 (in Ukrainian).

Mjuller, H.-P. (2004). Parodontologija. L'vov: GalDent (in Russian).

Petrenko, O.F. (1998). Do pytannya pro khvoroby zubiv u sobak i kotiv. Veterynarea medytsyna Ukrayiny. 10, 16–18 (in Ukrainian).

Popyrina, M.A. (2005). Provospalitel'naja i antioksidantnaja aktivnost' rotovoj zhidkosti v dinamike lechenija hronicheskogo kataral'nogo gingivita: avtoref. dis. na soiskanie nauch. stepeni kand. med. nauk: spec. 14.00.21. Stomatologija. Novosibirsk, 22 (in Russian).

Plahitj, L.J. (2002). Taktika antibakterial'noj terapii gingivita, osnovannaja na rezul'tatah mikrobiologicheskogo i molekularno-geneticheskogo issledovanija: avtoref. dis. na soiskanie nauch. stepeni d-ra. med. nauk: spec. 14.00.21. Stomatologija. Moskva, 26 (in Russian).

Sarbash, D.V., Synyahovs'ka, K.A. (2005). Klinichni formy proyavu ta etioloherija zuboshchelepnykh urazhen' u sobak. Visnyk Bilotserkiv. derzh. ahrar. un-tu. 34, 157–164 (in Ukrainian).

Semanyuk, N.V. (2015). Rol' asotsiatsiyi mikroorhanizmv zubnoyi blyashky za patolohiyi rotovoyi porozhnyny u sobak: avtoref. dys. na zdobuttya nauk.stupenya kand.vet.nauk: spets. 16.00.03. Veterynarna mikrobiolohiya, epizootolohiya, infektsiyi khvoroby ta imunolohiya. Kyiv, 22 (in Ukrainian).

Sokolov, V.D., Andreeva, H., Vojtenko, V.D. (2010).

- Dioksidin i preparaty na ego osnove v veterinarii. Veterinarija. 11, 44–47 (in Russian).
- Frolov, V.V., Volkov, A.A., Anikov, V.V., Bejdik, O.V. (2006). Stomatologija sobak. M.: Akvarium-Print (in Russian).
- Frolov, V.V. (2009). Ostrye i hronicheskie bolezni paradonta u sobak Trudi VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktichnoi veterinarnoi konferencii z problem dribnyh tvarin, 27–29 travnja 2009 r. Uman', 154–158 (in Russian).
- Anthony, J.M. (2000). Periodontal surgery equipment. Clin. Tech. Small Anim. Prac. 15(4), 232.
- Holmstrom, S.E. (2000). Veterinary dentistry for the technicians and stuff. Philadelphia.
- Wiggs, R.B. (2003). Dental equipment: using the right tools to provide the best care for your patients. Vet. Med. 98(2), 127–144.

Received 6.10.2017

Received in revised form 3.11.2017

Accepted 6.11.2017